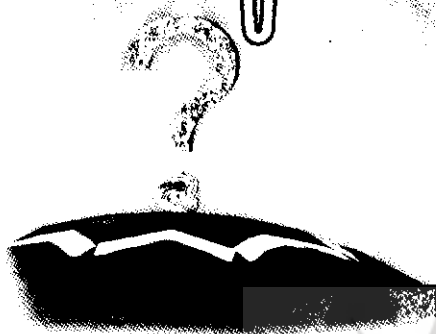

کتابخانه در زمینه احکام شرعی

عبد الرحیم موگهی

نکته اول

یکی از سؤالاتی که گاه مطرح می‌شود درباره تفاوت وضوی آقایان و بانوان با یکدیگر است. در این مورد باید گفت: طبق نظر بسیاری از مراجع معظّم تقلید، مانند حضرت امام خمینی رحمته الله علیه و حضرات آیات بهجت، تبریزی و سیستانی، دوبار شستن دست‌ها در وضو اشکالی ندارد.^۱ و تنها تفاوت وضوی آقایان با بانوان طبق نظر غالب مراجع بزرگوار تقلید در همین عمل نهفته است و آن بدین صورت است که برای زن‌ها مستحب است مرتبه اول شستن دست‌ها را از قسمت داخلی آرنج دست آغاز کنند و مرتبه دوم آن را از قسمت بیرونی آرنج دست بشویند، و برای مردها مستحب است که این عمل را به عکس زن‌ها

انجام دهند، یعنی برای مردها مستحب است که مرتبه اول شستن دست‌ها را از قسمت بیرونی آرنج دست آغاز کنند و مرتبه دوم آن را از قسمت داخلی آرنج دست بشویند.^۲

شایان ذکر است که مسح سر مردها با زن‌ها هیچ‌گونه تفاوتی با یکدیگر ندارد، و اگر موی مردها به اندازه زن‌ها نیز بلند باشد، مردها نیز باید مانند زن‌ها فرق سر خویش را باز کنند و بُن و بیخ موهای خود را مسح کنند.

نکته دوم

طبق نظر بسیاری از مراجع معظّم تقلید، مانند حضرت امام خمینی رحمته الله علیه بر بانوان واجب است تمام بدن حتی سر و موهای خود به غیر از قرص صورت و دست‌ها تا مچ را از مردان نامحرم

پوشانند.^۳

در این حکم شرعی طبق فتوای بسیاری از مراجع بزرگوار تقلید نکاتی وجود دارد که شایسته است دانسته شوند:

۱- قرص صورت می‌تواند به اندازه‌ای باز باشد که در هنگام وضو شسته می‌شود، با این تفاوت که در وضو برای اینکه یقین کنیم تمام قرص صورت به اندازه‌ای که در رساله‌ها گفته شده، شسته شده است باید کمی بیشتر از قرص صورت و اطراف بیرونی آن را نیز بشوییم، ولی در پوشش برای اینکه یقین کنیم که حجاب شرعی کاملاً رعایت شده است، باید به عکس وضو کمی از اطراف داخلی قرص صورت نیز پوشانده شود.

۲- بانوان باید گردن و زیر چانه و پاها تا میچ خود را نیز از مردان نامحرم پوشانند. البته پوشاندن پاها تا میچ به هنگام نماز و در صورتی که در معرض دید نامحرم نباشد واجب نیست بلکه مستحب است.

۳- قرص صورت و دست‌ها تا میچ را در صورتی می‌توان از مردان نامحرم نپوشاند که زینت و آرایشی در آن‌ها نباشد، زیرا پوشاندن زینت و آرایش بر بانوان در برابر دید نامحرم واجب است.

۴- برای اینکه بانوان یقین کنند که

از کتف تا میچ دست‌ها را کاملاً پوشانده‌اند، باید کمی پایین‌تر از میچ دست‌ها را نیز پوشانند.

نکته سوم

بسیاری از مراجع معظم تقلید فرموده‌اند: ساختن مجسمه جاندار حرام است؛ اما برخی از مراجع تقلید مانند حضرت آیت الله نوری همدانی، فرموده‌اند: اگر ساختن مجسمه جاندار برای «هدفی عقلایی» انجام پذیرد و اسراف نباشد، در این صورت اشکالی ندارد.^۴ و بعضی دیگر مانند حضرت آیت الله مکارم شیرازی نیز فرموده‌اند: در صورتی که مجسمه‌سازی جاندار جنبه «اسباب بازی» داشته باشد، مانند ساختن عروسک اشکالی ندارد.^۵

نکته چهارم

گاهی سطح مهر نماز ناصاف است و مقداری برجستگی دارد، آیا سجده روی سطح ناصاف مهر صحیح است؟

بعضی از مراجع معظم تقلید مانند حضرت آیت الله فاضل لنکرانی می‌فرمایند: لازم نیست سجده بر سطح صاف مهر باشد، بلکه همین قدر که پیشانی به اندازه یک «دو ریالی» روی مهر قرار گیرد و صدق سجده کند، نماز صحیح است.^۶

نکته پنجم

در برخی از مواقع لباس‌های خود

تا نوک انگشتان پا، کاملاً شسته شوند و هیچ قسمتی از آن‌ها نشسته باقی نماند.

نکته هفتم

گاه به شوخی گفته می‌شود: ادرار بچه تا شش ماهگی و یادو سالگی پاک است. شاید منشأ چنین مطلبی تخفیفی است که در تطهیر ادرار پسر شیرخوار داده شده است. به فتوای شماری از مراجع بزرگوار تقلید مانند حضرت امام خمینی ره در این زمینه توجه کنیم: اگر چیزی به ادرار پسر شیرخواری که غذاخور نشده و شیر خوک نخورده نجس شود، چنانچه «یک مرتبه» آب روی آن بریزند که به تمام جاهای نجس آن برسد پاک می‌شود و در لباس و فرش و مانند این‌ها «فشار دادن» لازم نیست.

بنابراین «دو مرتبه» آب ریختن روی آن لازم نیست، اگر چه احتیاط مستحب است. و نیز «فشار دادن» لباس و فرش و مانند این‌ها و بیرون آمدن غُساله آن‌ها لازم نیست.^۹

البته برخی دیگر مانند حضرت آیت الله سیستانی علاوه بر ادرار پسر شیرخوار، ادرار دختر شیرخوار را نیز ذکر کرده‌اند.^{۱۰}

نکته هشتم

برخی از مراجع مکرم تقلید مانند حضرت آیت الله مکارم شیرازی درباره «هیپنوتیزم» فرموده‌اند: اگر هیپنوتیزم برای مقاصد پزشکی و مانند

را به لباسشویی‌های عمومی می‌دهیم. با توجه به اینکه در هر محله و منطقه، افرادی که طهارت اسلامی را رعایت نمی‌کنند کم و بیش وجود دارند، هر چند این امر یقینی نیست، ولی احتمال آن زیاد است. آیا لباس‌هایی که در این لباسشویی‌ها شسته می‌شوند، پاکند؟ برخی از مراجع معظّم تقلید مانند حضرت امام خمینی ره درباره طهارت این گونه لباس‌ها می‌فرمایند: اگر لباس را پاک تحویل داده‌اند و شک داشته باشند که نجس شده، پاک است. و نیز چنانچه لباس نجس بوده و کسی که مسؤول شستن است بگوید آن را تطهیر کرده‌ام، این لباس محکوم به طهارت است.^۷

نکته ششم

آیات عظام ما مانند حضرت آیت الله بهجت و سیستانی و تبریزی در رساله‌های توضیح‌المسائل خود فرموده‌اند: اگر در غسل به اندازه سرمویی از بدن نشسته بماند، غسل باطل است؛ ولی شستن جاهایی از بدن که دیده نمی‌شود مانند توی گوش و بینی واجب نیست.^۸ از این رو، باید توجه داشت که در غسل باید قسمت داخلی لاله گوش که دیده می‌شود، زیر بغل، لای انگشتان دست و پا، گوشه‌های چشم و لب که در وقت بستن چشم‌ها و لب‌ها دیده می‌شوند، کف دست‌ها و پاها، قسمت پایین کمر

وجود دارند که ادعا می‌کنند که گذشته و آینده و بیماری مراجعان به آنان خبر دارند و یا به افراد می‌گویند که شما فلان گرفتاری را داری و یا خواهی داشت و یا دعای مهر و محبت میان پسران و دختران و یا زنان و شوهران می‌نویسند. آیا مراجعه به این گونه اشخاص چه حکمی دارد؟

شماری از آیات عظام ما مانند حضرت آیت الله مکارم شیرازی در این باره می‌فرمایند: مراجعه به آنان حرام است و پول گرفتن در برابر این گونه کارها جایز نیست. و نیز دعانویسی اگر طبق دعاهای وارد شده در شرع مقدس اسلام باشد مانعی ندارد، ولی دعانویسی خرافی جایز نیست.^{۱۳}

پی‌نوشت‌ها:

- ۱- توضیح المسائل مراجع، سید محمد حسن بنی‌هاشمی خمینی، م ۲۴۸.
- ۲- عروة الوثقی، آیت الله سید محمد کاظم طباطبایی یزدی، ج ۱، ص ۲۰۰.
- ۳- توضیح المسائل مراجع، همو، م ۲۴۳۵.
- ۴- هزار و یک مسأله فقهی، ص ۱۳۱.
- ۵- استفتانات جدید، ج ۱، ص ۱۵۲.
- ۶- جامع المسائل، ج ۱، ص ۱۰۱.
- ۷- استفتانات، ج ۱، ص ۱۲۰.
- ۸- توضیح المسائل مراجع، همو، م ۳۷۴.
- ۹- همان، م ۱۶۱.
- ۱۰- همان.
- ۱۱- استفتانات جدید، ج ۱، ص ۱۵۵.
- ۱۲- همان، ص ۲۱۲-۲۱۳.
- ۱۳- همان، ص ۱۵۶.

آن باشد، مانعی ندارد؛ ولی چنانچه برای کشف امور پنهانی و یا خبر از گذشته و حال و آینده باشد، جایز نیست.^{۱۱}

نکته نهم

یکی از سؤالاتی که گاه مطرح می‌شود این است که «مهر السنّة» طبق نرخ امروز به چه مقدار است؟ برخی از مراجع معظم تقلید مانند حضرت آیت الله مکارم شیرازی در این باره فرموده‌اند: مقدار مهر السنّة ۵۰۰ درهم نقره است و هر درهم در حدود ۲/۵ گرم است. بنابراین پانصد درهم نقره در حدود ۱۲۵۰ گرم نقره می‌شود. در این تاریخ و با پرسش از نقره‌فروشان هر گرم نقره با توجه به جنس‌های متفاوت آن، بین ۴۰۰ تا ۱۵۰۰ تومان متفاوت است.

شایان گفتن است این مراجع نکته دیگری را در این زمینه بیان فرموده‌اند و آن عبارت از این است که اگر زن و شوهر می‌دانسته‌اند که مهر السنّة برابر با ۵۰۰ درهم نقره است، باید معادل آن را با پول رایج حساب کرد و در صورت مطالبه، آن را پرداخت؛ ولی چنانچه هر دو یا یکی از آنان از مقدار مهر السنّة آگاهی نداشته‌اند، احتیاط این است که در مورد مقدار مهر با یکدیگر مصالحه کنند.^{۱۲}

نکته دهم

همان گونه که می‌بینیم فالگیرانی